

NOVĂȚEANUL

Publicație lunară independentă

ORAȘUL NOVACI ❖ Anul VIII, Numărul 85 ❖ JOI, 30 Iulie 2020 ❖ ISSN 2392 – 6961

O VIZITĂ ISTORICĂ

De-alungul vremurilor, localitatea Novaci a fost vizitată de multe personalități de înalt rang ale timpului.

Fără îndoială, între ele Regele Carol al II-lea, însoțit de viitorul Rege Mihai I, fostul Prim-Ministru

bineînțeles, actualul Prim-Ministru al României, Ludovic Orban.

Novaciul a mai fost vizitat și de către un alt Prim-Ministru, Adrian Năstase (PDSR) care potrivit expresiei lui Iulius Cezar, „Veni, Vidi, Vici”, a venit, a văzut, a servit masa la Baia de Fier și dus a fost. Nu a ajutat cu nimic Novaciul. Doar propagandă electorală.

Pe când încă nu era prim-ministru, Ludovic Orban a vizitat de mai multe ori Novaciul, în special cu prilejul tradiționalei manifestări folclorice pastorale „Urcatul oilor la munte”.

De ce venea Ludovic Orban la Novaci? Pentru că, să știe tot novăceanul, Ludovic Orban, pe când era Ministru al Transporturilor, a aprobat modernizarea DN 67C, Drumul Regelui, care s-a numit de atunci și Transalpina. S-au lăudat mulți cu modernizarea Transalpinei, fiecare și-a atribuit ceea ce nu-i aparținea, dovadă că nici eu, care am scris mult despre istoria acestui drum, n-am cunoscut adevărul,

Gheorghe Tătărescu, de numele căruia se leagă construcția vechiului drum, DN 67C, Drumul Regelui, inaugurat la 6 octombrie 1935 în prezența celor amintiți mai sus și

adevărat. Spre exemplu, nimeni nu mi-a spus despre prezența la discuțiile de la Ministerul Transporturilor, cu șeful portofoliului a actualului primar al orașului Novaci, dr. ing. Dumitru Leuștean.

[Pag. 3](#)

PRIMUL – MINISTRU LUDOVIC ORBAN LA NOVACI

Premierul Ludovic Orban a efectuat vineri, 24 iulie 2020 o vizită de lucru în județele Gorj și Alba. Primul – Ministru a fost însoțit în această vizită de către Ministrul Transporturilor, Lucian Bode.

Timp de o oră, Primul – Ministru Ludovic Orban s-a întâlnit cu primarul orașului Novaci, dr. ing. Dumitru Leuștean, după care s-a deplasat pe DN 67C – Transalpina, în vederea recepției lucrărilor de reabilitare prin reciclare în situ a 32 kilometri de drum. Reparațiile s-au făcut pe raza județului Alba, pe porțiunea aflată între Șugag și Oașa. Metoda reciclării presupune descoperirea drumurilor, iar materialul rezultat se refolosește.

Premierul Ludovic Orban a vizitat apoi loturile I și II ale autostrăzii Sebeș – Turda, lucrări promise a se finaliza până la sfârșitul anului 2020.

Cu acest prilej, Premierul Ludovic Orban a făcut declarații de presă la Novaci, după întâlnirea cu primarul orașului, dr. ing. Dumitru Leuștean și la km 85 Oașa, după care și-a continuat drumul și a făcut o vizită la șantierul din A 10 Sebeș – Turda.

[Pag. 3](#)

DISCUȚII CU PRIMARUL ÎN SEDIUL PRIMĂRIEI ORAȘULUI NOVACI

Programul vizitei Primului – Ministru Ludovic Orban la Novaci a cuprins și o întâlnire de lucru a primarului orașului Novaci, dr. ing. Dumitru Leuștean cu Premierul.

Întâlnirea a avut loc în sediul Primăriei orașului, unde cei doi s-au întreținut aproape o oră. Discuțiile dintre cei doi s-au axat pe problemele legate de mai buna

gospodărire și dezvoltare a orașului Novaci: finalizarea lucrărilor pe Transalpina, demararea lucrărilor de regularizare a râului Gilort, aducțiunea de gaze în orașul nostru, dezvoltarea turismului.

Au fost discutate și alte proiecte de investiții care să genereze locuri de muncă.

Pagină realizată de Constantin DĂRVĂREANU

104 ANI DE LA MOARTEA LUI DUMITRU BREZULESCU – FĂURITORUL NOVACIULUI MODERN

La 12 iulie 2020 s-au împlinit 104 de ani de la moartea lui Dumitru Brezulescu, fostul director al Băncii Populare „Gilortul”, licențiat în Drept „Magna cum laude” al Universității București, doctor în Științe juridice la Paris, deputat de Colegiu III în trei sesiuni consecutive în Sfatul Țării (1912-1916), făuritorul Novaciului modern.

Despre cel care a înființat una dintre primele bănci populare din România, în 1902, Banca Populară „Gilortul”, despre cel care a scos țăranul novăcean din starea de clăcășie, din întunericul în care se zbătea de atâția amar de ani, despre cel care a făcut o adevărată împroprietărire prin cumpărarea Moșiei Novaci și împărțirea ei celor săraci care trudeau pe moșia respectivă, s-a scris foarte mult. S-au scris cărți, articole în presa locală și județeană, s-au ținut adunări de comemorare a marii personalități novăcene, s-au organizat simpozioane, evocări, concursuri etc.

Și acum, la împlinirea a 104 de ani de la moarte, Dumitru Brezulescu rămâne omul de numele căruia se leagă multe dintre obiectivele care dăinuie și astăzi în Novaci. În numărul de față al publicației „Novăceanul” voi reproduce o parte din discursul rostit de învățătorul Ion Giugiulan, ultimul director al Băncii Populare „Gilortul” Novaci cu prilejul Adunării Generale a Băncii din 24 martie 1946.

„Mai înainte de a păși la orice discuțiuni, gândul nostru în această zi trebuie să se îndrepte înapoia vremurilor și să ne amintim de acela care a înființat această instituție cooperatistă, acum 44 de ani, având o singură dorință: ridicarea și înflorirea Novaciului, precum și a întregii regiuni de sub acest plai, de acela care-și odihnește trupul în Cimitirul Hirișești, iar sufletu-i priveghează permanent asupra noastră, călăuzindu-ne pașii pe calea cea bună, de acela pe care unii de aici din sală, de aceeași vârstă, puțini la număr, îl cunosc din timpul vieții, alții care ni-l amintim de pe vremea când eram copii, iar alții care nu-l cunosc, dar îi văd chipul turnat în bronz în mijlocul brazilor din grădinița de peste drum de Bancă, să pomenim și toți să ne îndreptăm pios gândul spre acel om – care-i ctitorul Novaciului de azi – și care este DUMITRU BREZULESCU.

Nu se poate concepe o adunare generală a Băncii Populare „Gilortul” fără a face introducere în legătură cu omul – Matache Brezulescu, primul fondator, preamărindu-i opera: înflorirea satului de azi. Fiindcă, Domnilor Societari, tot ce avem azi în Novaci, toată ridicarea gospodărească a sătenilor, toată libertatea economică, toată faima acestei localități de munte dusă în largul țării, este de pe urma acestei instituții cooperatiste, Banca Populară „Gilortul”, întemeiată de Brezulescu.

Alături de noi, care simțim acest lucru, streinii care ne vizitează an cu an, constată și fac cunoscut mai departe ceea ce s-a înfăptuit aicea, făcând aceasta prin vorbă sau scris.

Nu mă pot opri ca să nu citesc dintr-o revistă a cooperației române, ceea ce se

scrie despre noi, ca să se știe în toate părțile. Iată textul: <Nu știu cum arăta așezarea Novacilor înaintea prodigioasei activități a Băncii Populare din această comună. Ce știm și admirăm astăzi sunt realizările ei pe toate tărâmurile.

Ici vezi ridicându-se falnic localul unde Banca își are sediul, cu un hotel de prim rang, unde tot călătorul poate găsi ospitalitatea proverbială a Novaciului; mai la vale școala primară, construită după toate regulile tehnicii moderne și înzestrată cu un bogat material didactic intuitiv, unde copiii satului, pe lângă slova românească, învață a ști ce se poate realiza când este unire și înțelegere; nu departe de școală, tot din dărnicia Băncii Populare, s-a construit spitalul, unde se alină suferințele și se vindecă bolnavii, spital ce poartă numele lui Brezulescu; colo, în deal, se înalță falnică spre ceruri Biserica satului, care prin așezarea sa domină întreaga regiune și parcă ar spune oricui se îndreaptă spre ea, mergând pe frumoasa alee, străjuită pe ambele părți de plopi piramidali, plantați de Bancă: „Eu sunt aci prin dărnicia și larga înțelegere a conducătorilor Băncii Populare „Gilortul”; veniți de proslăviți opera celor care au ridicat Novacii din mizeria în care îi aduseseră clăcășia și arendășia”.

În afară de toate acestea, înțelegându-și rolul ei social, educativ și cultural, n-a încetat o clipă a fi în fruntea operelor și mișcărilor urmăritoare de interes general; astfel, prin acordări de burse elevilor săraci-dar merituoși- a ajutat culturalizarea satelor. N-a fost om care, solicitând ajutorul Băncii pentru o săvârșire de folos obștească să nu-l primească cu prisosință. Nu s-au ridicat monumente publice, nu s-au construit poduri, nu s-au captat ape, în fine nu s-au realizat opere sociale fără ca Banca Populară „Gilortul” din Novaci să nu-și fi dat cu prisosință obolul.

Dar, se puteau face oare toate acestea dacă la conducerea Băncii nu erau oameni care să înțeleagă rostul vremii și să urmeze cu sfințenie drumul trasat de Brezulescu? Iată o instituție, care întărește convingerea că acolo unde există „omul cu suflet, voință și dragoste pentru aproapele, se pot urni din loc și munții”.

Novăcenii, cu ajutorul Băncii lor populare, au ridicat și așezat, în dreptul instituțiilor ale căror baze fuseseră puse de Brezulescu, bustul în bronz al acestuia, pentru proslăvirea memoriei și drept pildă tuturor acelora care au și vor avea în mână frânela unităților cooperatiste din Novaci.

Banca Populară „Gilortul” e o puternică verigă în marele lanț al unităților noastre cooperative care și-au înțeles rostul și menirea în viața economică a satelor”.

Am prezentat un fragment din discursul învățătorului Ion Giugiulan, rostit cu prilejul Adunării Generale a Băncii Populare „Gilortul” de acum 74 de ani, la 24 martie 1946. Încă odată ne dăm seama și nu trebuie să uităm ce au reprezentat Dumitru Brezulescu și Banca Populară „Gilortul” pentru Novaci și novăcenii.

Constantin DĂRVĂREANU

BACALAUREAT DE 10 LA LICEUL TEORETIC NOVACI!

Bacalaureat, instituția de învățământ numărându-se la nivelul județului Gorj între cele 5 licee care au înregistrat nota maximă, 10.

Adriana Moța, originară din Pociovașița-Novaci este absolventa Liceului Teoretic Novaci care a promovat examenul de Bacalaureat 2020 cu media 10. Un elev model, silitor, conștiincios, ambițios, Adriana nu numai că a absolvit studiile liceale cu o medie generală de 9,95, dar a reprezentat cu succes liceul și județul la olimpiadele școlare. Este vorba atât de fazele județene, cât și de cele

naționale. Ne-a mărturisit că familia a susținut-o necondiționat, dar și că un rol hotărâtor în tot ce a realizat l-au avut profesorii care au îndrumat-o.

„Părinții mei m-au sprijinit mereu și mi-au oferit libertatea de alegere, încurajându-mă să îmi descopăr pasiunile și în același timp învățându-mă să fiu un om corect și bun. O influență majoră a avut-o sora mea, olimpică națională la limba latină și elevă a Liceului Teoretic Novaci.

Rezultatele fiecărui elev sunt date și de efortul personal, dar fără dăruirea și implicarea profesorilor ar deveni zadarnic. Faptul că am ales să studiez la Liceul Teoretic Novaci și la profilul filologie se datorează în mare parte influenței pe care am primit-o din partea profesorilor din Școala Gimnazială Novaci – Structura Pociovașița. Am fost atrasă de literatură, istorie și limbi străine și consider că scopul acestor materii este dezvoltarea orizontului de cunoaștere și a creativității. Pasiunea pentru literatură am descoperit-o prin intermediul profesorului de română din școala gimnazială, domnul Popescu Nicolae. Aceasta a continuat și la liceu, unde am fost impulsionată de doamna dirigintă, care era și profesor de limba română”, a afirmat eleva.

Povestea frumoasă a Adrianei este cea legată de istorie, disciplină la care a avut cele mai bune rezultate. Mențiunea pe care a obținut-o anul trecut la faza națională a olimpiadei de istorie îi va echivala examenul scris de admitere la Academia de Poliție, instituția de învățământ

superior pe care tânăra dorește să o urmeze. „Pot spune că am în mod special o pasiune pentru tot ce ține de istorie - această magister vitae. Consider că istoria este cea dintâi carte a unei nații unde își vede trecutul, prezentul și viitorul, fără de care nu ne vom putea construi viitorul și care ne învață să nu repetăm greșelile trecutului. Paginile cărților de istorie conțin cea mai frumoasă poveste și arată că istoria este despre oameni. În școala generală am avut șansa să particip la olimpiada de istorie sub îndrumarea doamnei profesoare Țicu Alina datorită căreia am ajuns să îndrăgesc și mai mult această materie. Pasiunea a continuat și în timpul liceului unde am participat la olimpiada de istorie, de această dată sub îndrumarea domnișoarei profesoare Hohoi Narcisa. Nu doar lor le mulțumesc, ci și tuturor profesorilor indiferent de materia pe care am studiat-o, deoarece orașul Novaci se bucură de dascăli dăruți profesiei și misiunii de a modela viitorul elevilor. Sunt mândră că am avut ocazia să studiez la Liceul Teoretic Novaci și că am obțin media 10 la Bacalaureat”, a spus Adriana Moța.

Perseverența în domeniile care te pasionează, dorința de a te autodepăși atunci când unele provocări par imposibile, conduc spre reușită. Adriana merită toate felicitările, îi dorim succes în parcurgerea drumului pe care l-a ales și sperăm ca peste ani să revină la Novaci pentru că avem nevoie de tineri precum ea.

Prof. Alina ȚICU

O VIZITĂ ISTORICĂ

Urmare din pag. 1

Dacă avem astăzi Transalpina și dacă mii și zeci de mii de turiști din România și din toată lumea vin la Novaci și pe Transalpina, meritul este fără îndoială, în totalitate al actualului Prim-Ministru al României, Ludovic Orban.

Iată de ce Domnul Ludovic Orban are o legătură „sentimentală” cu Transalpina, lucrările de reabilitare a drumului fiind începute în anul 2008 pe vremea când dânsul era Ministru al Transporturilor.

Interesul turistic al Transalpinei este foarte mare. Mii și mii de turiști străini vin la Novaci și pe Transalpina atrași de frumusețile acestui drum despre care un ziarist englez, Henry Catchpole scria: „Ai sentimentul că te afli pe acoperișul lumii. Transfăgărășanul este absolut minunat, dar există ceva pe Transalpina, poate sălbăticia, care o face și mai mult să îți taie răsufarea. Este literalmente un drum care, odată văzut, nu mai poate fi uitat nicicând”.

Dacă avem astăzi Transalpina, totul se datorează actualului Premier, Ludovic Orban, iar prin modernizarea acestui drum, Novaciul a luat o amploare deosebită.

Prezența Premierului Ludovic Orban la Novaci în ziua de 24 iulie 2020, deși scurtă, va avea efecte benefice pentru orașul nostru, pentru locuitorii orașului și îndeosebi în ce privește dezvoltarea turismului în acest ținut binecuvântat de Dumnezeu.

ORAȘUL NOVACI Proiectul „REALIZAREA REȚELEI DE TRANSPORT PUBLIC DE CĂLĂTORI ÎN ORAȘUL NOVACI”

Primarul orașului Novaci, dr. ing. Dumitru Leuștean, a reușit să acceseze un proiect deosebit de important pentru orașul nostru. Este vorba de proiectul „Realizarea rețelei de transport public de călători în orașul Novaci”. Contractul de finanțare cu ADR SV Oltenia, în valoare de peste 20 milioane lei a fost deja semnat.

Proiectul urmărește reducerea emisiilor de carbon în zona orașului Novaci bazată pe Planul de Mobilitate Urbană Durabilă.

Detaliile investiției:

- achiziționarea a 4 autobuze electrice, din care: 2 autobuze electrice cu lungimea de 8 m și 2 autobuze electrice cu lungimea de 9,5 m;
- construirea unei autobaze aferente transportului public;
- construirea stației terminală Novaci;
- construirea stației terminală Râncea;
- construirea a 32 stații intermediare;
- achiziționarea și instalarea a 2 stații de încărcare rapidă a autobuzelor electrice;
- modernizarea și reabilitarea a 11.224 ml (61.732 mp) drumuri aferente infrastructurii rutiere de transport public: Str. Oprîțești – lungime 5.295 m, Str. Rovine – 2.046 m lungime, Str. Bercești – lungime 1.833 m, Drumul Roșu – lungime 1.810 m, Str. Stadionului – lungime 240 m.

Proiectul „Realizarea rețelei de transport public de călători în orașul Novaci” are o valoare totală de 23.920.059,50 lei, din care suma solicitată este de 20.195.630,81 lei (4.414.924,538 euro), fiind finanțat în cadrul axei prioritare 3, obiectivul specific 3.2.

Constantin DĂRVĂREANU

PRIMUL – MINISTRU LUDOVIC ORBAN LA NOVACI

Urmare din pag. 1

La Novaci, Premierul a făcut un nou apel la populație să respecte normele de protecție sanitară, dânsul îndemnând la responsabilitate în contextul pandemiei de Covid 19.

„Să se protejeze, să respecte normele de protecție sanitară. Sunt lucruri simple. Dacă ne îmbolnăvim, ducem boala acasă și îmbolnăvim, în primul rând, pe cei dragi. Trebuie să fim responsabili și să ne păzim de acest virus pervers. Nu e cazul să ne gândim la relaxare, dar nu ne dorim restricții și, mai ales, nu ne dorim să mai afectăm economia în nici un fel. Economia trebuie să funcționeze, în fiecare săptămână adoptăm toate actele normative pentru a transpune în practică planul de relansare economică”, a declarat Premierul Ludovic Orban la Novaci.

În cele două declarații de presă, Primul – Ministru Ludovic Orban s-a referit și la lucrările de reabilitare a Transalpinei, drum care prezintă un interes turistic deosebit. Primul – Ministru a susținut necesitatea finalizării lucrărilor de reabilitare prin reciclare pe întreg tronsonul, montarea de parapeti etc. Premierul a spus că pe Transalpina întâlnești la tot locul peisaje care îți taie respirația.

„Este un drum care a crescut interesul turistic pentru România. Este un drum

care pune în valoare locuri de o frumusețe deosebită ale României. Este un drum extrem de important care asigură legătura între Ardeal și Oltenia. Trebuie să-l aducem la parametri tehnici”.

ALINA URSU – PREMIUL SPECIAL „STELIAN FLORESCU” PENTRU DEBUT

A doua ediție a Festivalului Național de Folclor „Cheile Oltețului”, desfășurat în mediul online la Polovragi a fost câștigată de solista Melania-Maria Gâjulete din comuna Daia, județul Sibiu. Este un concurs de interpretare deschis tinerilor interpreți ai cântecului popular românesc din întreaga țară, cu repertoriu exclusiv pastoral.

La acest concurs, tânăra solistă novăceană Alina Ionela Ursu, 19 ani, a obținut Premiul Special „Stelian Florescu” pentru debut (poate debut la Polovragi!!!).

O cunosc destul de bine pe Alina, cât și pe sora sa, Monica, două talente de excepție ale orașului Novaci în domeniul interpretării folclorului păstoresc. Din păcate, rezultatul nu este pe măsura talentului ei. Alegerea piesei cu care s-a prezentat în concurs nu a prea reprezentat-o, ca să nu mai vorbim de condițiile de desfășurare a concursului. Pentru a putea ajunge departe, fiind deosebit de talentate, cele două surori au nevoie de sprijin de specialitate.

Festivalul, în sine, în condițiile organizării și desfășurării în acest mediu online, este o făcătură.

Constantin DĂRVĂREANU

Ion FLOREA

Culcă-te

*Culcă-te iubito
în leagănul lumii
Acopere-te cu parfum de liliac
să te dorească junii
cu mers de cerbi
cu ochi de mac.*

*Culcă-te iubito
în conaca vântului
Acopere-te cu bujori de munte
să te iubească Făt-Frumosul
cu rășini pe frunte
și păr ca abanosul.*

ANSAMBLUL DE CIOPLITURI ÎN PIATRĂ DIN PLĂIET - DEVASTAT

Prof. univ. dr. Nicolae VINȚANU

Pentru multă lume care urcă pe Transalpina spre munte, ciopliturile în piatră din Plăiețel Novăcean, de pe str. Râncă, nr. 98, sunt o curiozitate. Cei vreo 30-40 de bolovani mai mari sau mai mici, unii cu chipuri de daci realizate în totalitate sau încă în lucru, sunt un fel de gând încremenit. Este efortul de a se crea forma în spațiu care să oprească pentru moment curgerea infinită a timpului.

Așa se face că încă de la începutul ansamblului te întâmpină chipul surâzător dar înghețat în piatră al Fetei cu ulciorul. Alături se află chipul în granit al învățătorului dacilor, Zamolxe, după care urmează o suită de capete de regi ai strămoșilor noștri îndepărtați despre care puțină lume își mai aduce aminte. Pe aceste meleaguri a fost cândva un puternic cult al strămoșilor care azi s-a cam pierdut.

Civilizația dacilor este încă puțin cunoscută la noi. Rămâi uneori revoltat de faptul că la Roma se află peste 40 de chipuri de daci sculptate în piatră sau în bronz iar în România doar câteva. La fel de puțin cunoscuți sunt și regii daci. Adesea, dacă întrebăm un absolvent de liceu despre regii dacilor acesta în cel mai bun caz ne spune despre Burebista, Decebal și probabil Deceneu. În ansamblul de cioplituri în piatră din Plăiețel îi putem vedea, în afară de Zamolxe, pe Charnabon, pe Scorilo, Koson sau Budila dar și pe zeița vegetației – Bendis – prețuită multe secole pe acest teritoriu. Mai amintim apoi pe cei doi vestiți generali ai lui Decebal și eroi ai războaielor dacilor cu romanii – Vezina și Diegis - care privesc și ei din chipurile împietrite spre Sarmisegetuza. Nu se poate să nu pomenim de chipul mareț cioplit în piatră al Întâiului Dascăl. Este vorba de primul învățător al copiilor din Novaci de acum vreo 200 de ani.

Alte cioplituri exprimă chipul unui falnic cioban sau al unui copil care doarme. În evidență iese însă Caelius, vulturul dacic aflat încă în lucru. O figură aparte este închipuirea în piatră a lui Ecce Modern Hommo, adică a omului modern. Aflat și el în lucru – o cioplitură în piatră durează până la doi ani - are câteva caracteristici: se văd semnele unei operații pe creier, un ochi este puțin acoperit iar la gură este un șnur care îi leagă strâns buzele. Aceasta vrea să spună că omul modern, în ciuda tuturor discursurilor înălțătoare despre libertate și democrație este pus mereu în situația să vadă mai puțin, să gândească și să spună doar ceea ce trebuie. Adică ceva în genul sarcasticei expresii Noi muncim, nu gândim.

Revoltător este că aceste cioplituri în piatră nu par a fi pe placul unor indivizi. Numai așa îmi explic de ce a fost smulsă din pământ o parte a gardului ce protejează statuile. Mai mult, acest Ecce Modern Hommo a fost „decapitat”, respectiv capul a fost aruncat în niște măracini. Manifestări ostile la adresa acestor

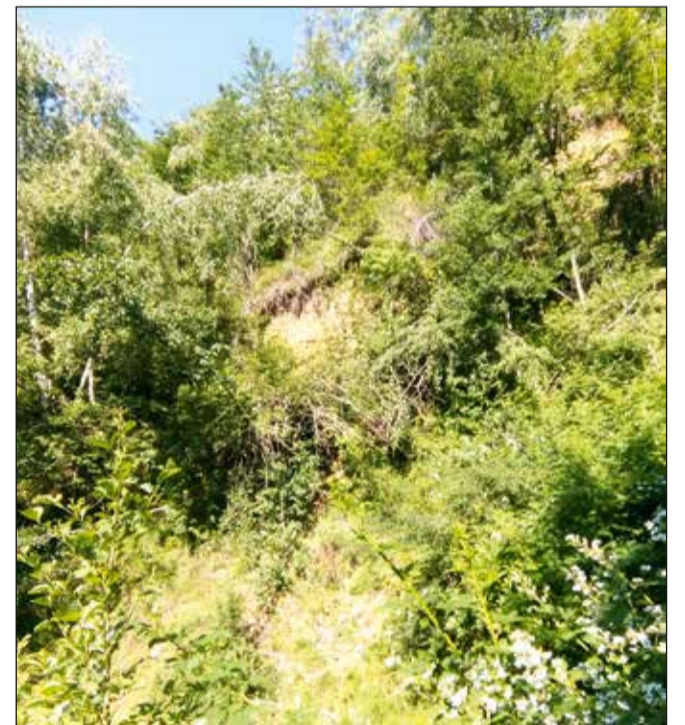

cioplituri în piatră au fost și din partea „liniorilor” sau cum li se zice celor care întrețin firele de electricitate ce trec pe deasupra statuilor. În cel puțin două cazuri aceștia au curățat copacii și pomii din apropierea firelor electrice în așa fel încât crengile au căzut peste chipurile cioplite în piatră și au stat acolo săptămâni de zile. Am tot stat și m-am întrebat ce fel de oameni sunt aceștia care își varsă nu știu ce furie pe niște chipuri de granit și unde mai este respectul pentru munca grea și periculoasă a scoaterii din bucățile de bolovani vechi de milioane de ani a unor chipuri care vor dăinui mii de ani.

Desigur, aici sunt multiple probleme juridice, unele chiar penale. De aceea organele statului poate ar fi necesar să urmărească mai cu atenție ceea ce întâmplă cu batjocorirea muncii grele a unui om care de vreo 20 de ani lucrează la aceste chipuri, nu pentru vreo afacere, ci pentru a rămâne după noi cei de azi niște semne că am trăit aici, am gândit și muncit pentru a le spune celor care vin anumite mesaje. Durerosă este și indiferența oamenilor care au trecut pe Transalpina, au

văzut devastarea, dar au mers mai departe ca și cum nu s-ar fi întâmplat nimic. De aceea iarăși zic, odată cu regretatul cantautor Vali Sterian – Doamne, vino Doamne / Să vezi ce-a mai rămas din oameni...

MĂ SIMT DATOR SĂ COMUNIC NOVĂCENILOR SCEPTICI CĂ VIRUSUL EXISTĂ

Pentru cei care vor să înțeleagă, pentru că sunt destui orbiți de propagandiștii răului, mă simt dator să comunic și să fie convinși că virusul există, să nu mai asculte toate bazaconiile ciolăciste și ale acoliților lui. Boala există, numai mințile bolnave nu cred în existența ei. Vă confirm acest lucru.

Din păcate, anumite minți bolnave luptă din răspuțeri să transforme o boală gravă în capital electoral. Asistăm la tot felul de narațiuni toxice, interpretări, dezinformări, cu efecte grave în societate, care pun la îndoială existența sau neexistența virusului. Cantitățile mari de informații toxice îngreunează activitatea Guvernului. Mesajele oficiale sunt combătute de dezinformările toxice împărțind societatea în două tabere, creind suspiciuni, neîncredere, fenomene sociale cu consecințe grave.

Ne lăsăm manipulați de televiziuni aservite unor partide. Suntem obligați să ne hrănim cu ceea ce ne bagă pe gât cei cărora nu le convine că au pierdut puterea. Sănătatea oamenilor nu este motiv de târguială. Vezi pe la televiziunile aservite tot felul de comentatori care ar fi în stare să-și vândă

și pe tat-său și pe mă-sa numai să-și mențină rolurile de așa-ziși analiști. Nu au pic de bun simț.

Nu mai credeți în acești profeți mincinoși care spun că nu există Covid, că nu trebuie să mai respectăm nimic din ceea ce ne îndeamnă Președintele țării și Guvernul. Pentru ei nu contează că au murit și mor oameni. Fac tot ce le stă în putință ca să încurce Guvernul, să nu poată gestiona criza. Au o singură preocupare: să dea jos Guvernul! Rușine.

În același timp, este inadmisibil ca oameni de la care ai avea alte așteptări să gândească atât de îngust, să se lase manipulați de indivizi care calcă totul în picioare. Apoi este inadmisibil să îndemni oamenii să nu mai respecte nimic fără să se gândească la sănătatea semenilor, la viața părinților, a copiilor, la sănătatea întregii societăți.

M-am ferit să critic partidele, am adoptat o politică imparțială. Sigur, atunci când au fost adoptate anumite măsuri le-am susținut fiindcă nu trebuie să ne fie indiferentă sănătatea oamenilor, a societății.

Acum însă, cunoscând consecințele acestei boli, nu pot decât să-mi exprim indignarea totală față de

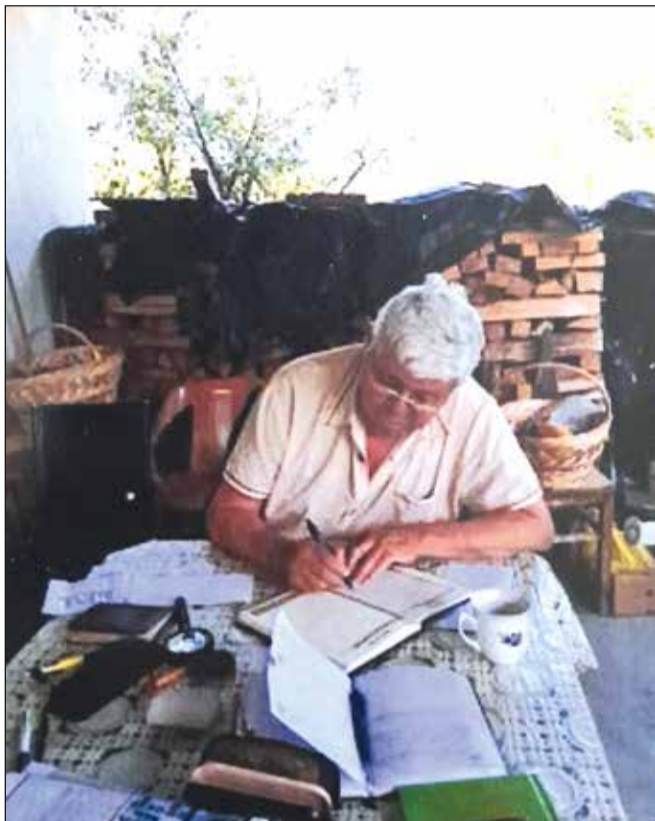
propagandiștii răului. Din păcate, regret faptul că sunt și destui novăceni care încurajează răul. Încă suntem tributari în gândire, în concepții, încă nu ne-am dumirit asupra a ceea ce înseamnă o societate civilizată, cinstită, corectă, responsabilă, în care să triumfe binele și adevărul.

Oameni buni, nu vă lasați amăgiți de tot felul de promisiuni care fac mai mult rău societății. Prostia a devenit o armă letală cu implicații asupra întregii umanități. Să deschidem ochii și să privim adevărul în față. Am mai spus și repet: este nevoie de o revoluție în conștiința fiecărui om, a societății. Cum ar putea fi produsă revoluția în conștiința societății când unii nu facem nimic pentru acest lucru, când îndemnăm oamenii să nu poarte mască, să nu respecte distanțarea fizică, când ne uităm din stradă fără să luăm măsuri. Țineți cont de sfaturile medicilor, ale specialiștilor dacă vreți să vă protejați viața. Nu mai credeți în acești profeți mincinoși care spun că nu există Covid. Aveți grijă, să nu fie prea târziu când vă veți da seama de minciunile obraznice ale unora și de inconștiința altora.

Constantin DĂRVĂREANU

Un mare talent

PICTORUL ION VĂILEANU

De ION VĂILEANU mă leagă o prietenie de câteva zeci de ani, din anii tinereții noastre. Numai că pe el destinul l-a dus departe de Novaci, orice legătură între noi fiind întreruptă. De câțiva ani a revenit în Novaci, și-a durat o gospodărie foarte frumoasă, alături de frumoasa lui soție.

Auzisem că ani buni a cochetat cu pictura. După revenirea la Novaci nu m-am învrednicit însă să-i trec pragul casei, lucru pe care mi-l reproșez. Am făcut-o în urmă cu o lună și ceva. Surpriza a fost de proporții, fapt ce mă determină să-mi reproșez încă odată faptul că nu

m-am dus să văd lucrările sale, lucrări care mi-au dezvăluit un talent extraordinar.

Lucrările sale trebuiau expuse în spațiul public și în Novaci. Este mare păcat că un asemenea talent nu este cunoscut de către novăceni și nu există posibilitatea ca operele sale să fie expuse într-o sală de expoziții, din motive obiective. Zeci de tablouri de mare valoare artistică decorează pereții întregii construcții, ea însăși transformată într-un adevărat muzeu. O construcție cu un stil arhitectonic deosebit, după gândirea și intuiția unui mare artist.

Dar, cine este de fapt ION VĂILEANU?

S-a născut într-un sat de tătari „HAGIENI” la

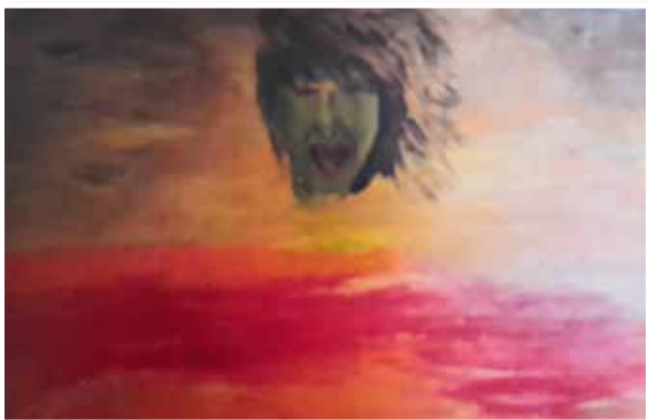

Limanu – Negru Vodă, județul Constanța, la 17 noiembrie 1946, din părinții Săiu și Elena. În anul 1950 ajunge la noi, la Novaci, unde urmează cursurile școlii generale, apoi liceul. În anul 1972, se înscrie și urmează cursurile Facultății de Geologie Tehnică din cadrul Institutului de Petrol, Gaze și Geologie (I.P.G.G.) București.

După terminarea facultății este repartizat în Maramureș, la I.P.E.G. Baia Mare, secția Vișeu, fapt ce-i permite să cutreiere Munții Maramureșului cu lucrări de prospecțiuni geologice până la granița cu Ucraina (fosta URSS), din 1972 până în 2004, alături de colega dumnealui, tehnician geolog, D-na Nuți Volintiru.

La Vișeu de Sus intră în legătură cu grupul geologilor din România „GEOPLASTICA” de la Baia Borșa unde împreună cu aceștia ia parte la expozițiile anuale colective, vernisaje, prezentate de profesorul

universitar S. Keptea din Cluj Napoca și criticul de artă Negoită Lăptoiu din Cluj Napoca, începând cu anul 1982 și până în 1989, în localitățile: Baia Borșa, Vișeu de Sus, Cluj Napoca, Baia Mare. Lucrările talentatului pictor Ion Văileanu au fost apreciate și publicate în mass media, „Moartea lui Fulger” în 1985, ziarul „Pentru socialism” din Baia Mare, iar lucrarea „În căutarea timpului” a obținut la București medalia de bronz la Festivalul „Cântarea României”, în anul 1988.

Pictorul Ion Văileanu a prezentat o expoziție în Vișeu de Sus, în anul 1985, vernisată de pictorul Viorel Nimigeanu, profesor universitar, care spunea: „Florile, casele, edificiile vechi sunt privite cu un ochi care ne

amintește de un catren al lui Doinaș: „privi spre mare și văzu cu teamă/noianul vinețiu cum se destramă/ întocmai ca o lăncedă năframă/ținută-n vânt de mâna nimănu!”

În 1989, la Vișeu de Sus a avut loc expoziția cu 23 lucrări ale artistului, chiar de ziua pictorului, expoziție vernisată de profesorul universitar S. Keptea.

În anul 2000, ziarul „Bucharest Business Week” editat de către Orion Media Group S.R.L și de AmeriCelt Publishing S.R.L, cumpără 20 lucrări și le expune la sediul ziarului de unde sponsorul principal al ziarului american cumpără 4 lucrări pentru colecția personală.

Un vernisaj deosebit are loc la sediul ONU din București, din Strada Primăverii unde au fost expuse 30 de lucrări.

Lucrări ale pictorului Ion Văileanu sunt și în

Franța la fiica dumnealui, Anarela Ingrid Văileanu Păun și în Irlanda unde a pictat „Rezervația Naturală Donegol”, la jurnalista Columbia Hillen, fiica cea mare a pictorului. Lucrări există și la diferiți colecționari și iubitori de artă din București, Deva, Târgu Jiu, Constanța, New York etc.

În 27 aprilie 2017, pictorul Ion Văileanu suferă un accident cerebral cu o semipareză pe partea dreaptă. Trăiește alături de frumoasa lui soție în orașul nostru, Novaci, pe Strada Parângului, într-o casă transformată într-o bijuterie muzeală.

Pictura lui reprezintă un echilibru între viziunea interioară, virtuozitate și mister. Este vorba despre actul de creație în care creația vorbește sub formă de artă născută dintr-o discreție și o acumulare de gentilețe și amabilitate. Este un maestru în simbolismul culorilor și în armonia cromatică.

Se poate vorbi despre o „stare de pictură”. Este ceasul înalt în care te vizitează „Îngerul”, când poți simți „sufletul lumii”, când poți deveni micul demiurg al micului tău univers creat de tine pe o suprafață goală – adică pe nimic. Dacă-l întrebi pe maestru „Cum poate ști când este bun un tablou?”, îți va răspunde: „Atunci când îți vine să te închini privindu-l”.

Dansul culorilor recreat de penelul vrăjit al lui Ion Văileanu își dobândește aliura de capodoperă conferindu-le o postură aristocratică devenind un adevărat apelativ al nobleței deopotrivă pentru Muze și pentru Maestru.

Constantin DĂRVĂREANU

Prof. univ. dr. Nicolae VINȚANU

SPICELE

Iulie vine cu arșiță teribilă. Nu degeaba acestei luni îi spuneau bătrânii Cuptor. Iulie este, însă, și luna secerișului, a recoltatului pâinii noi și, în credința noastră strămoșească, pâinea era sfântă. Ca în fiecare an, de vreo două decenii încoace, urmăresc trântit în iarba din stupina noastră cum se recoltează în apropiere lanul de grâu ce se întinde pe vreo 400 de hectare. În acest an a fost mai greu. Vremea s-a arătat oarecum potrivnică: îngheț în martie și apoi secetă, după care au urmat ploii care nu se mai terminau. După ce am privit un timp superbul spectacol al dansului spicelor în fața mașinii de recoltat, m-am ridicat din iarbă și m-am apropiat de combina care se oprise pentru a descărca într-un camion milioanele de boabe aurii.

M-am oprit la o oarecare distanță să admir culoarea aurie a boabelor de grâu care încorporau și ceva din strălucirea soarelui. Ceea ce nu văd acum, dar îl intuiesc, este mirosul unic al pâinii calde scoase din cuptor și bucuria oamenilor că vor avea cu ce să-și umple burțile flămânde. După un timp, mă apropiu de combainier și-l întreb despre

seceriș. Îmi spune că acesta e așa și așa, că din cauza arșiței se scutură destul de mult grâu în câmp. Îl rog să îmi dea voie să culeg câteva din spicele rămase după trecerea combinei. Acesta dă afirmativ din cap, ba chiar se bucură că șoarecii, inamicii periculoși ai culturilor de grâu, vor avea mai puțină mâncare. Așa că încep să strâng meticulos o legătură bună de spice căzute în țărână.

După vreo trei sferturi de oră constat că se adunase un snop bunisor. Gândul îmi zboară, însă, la cei din Anatolia care, acum vreo 9000 de ani, au reușit să selecționeze și să creeze pentru prima dată culturile de grâu. Tehnologia lor, deși primitivă, s-a răspândit destul de repede în jur, inclusiv în părțile Daciei. Crearea unui mijloc de hrană sigură a fost una din marile victorii ale omului. Aceasta, pentru că minusculul bob de grâu conține mai toate substanțele care întrețin funcțiile vitale ale corpului nostru. Poate de aceea pâinea a fost, la toate popoarele europene, nelipsită de la manifestările religioase și considerată sfântă.

La aceasta ar trebui să adăugăm că soldații tuturor armatelor din Europa

Antică, și nu numai, aveau în rucsacul lor câțiva pumni de boabe de grâu pe care le ronțăiau atunci când le era foame și nu puteau fi aprovizionați cu hrană de eșaloanele militare de profil. Nu lipsit de interes este faptul că, atât grecii antici, cât și romanii, își imaginau cornul abundenței ca fiind dominat de spicele de grâu, după cum, mult mai târziu, statuia lui Columb, care domină intrarea în metropola americană New York, ține în mână spice de grâu.

Întors la stupină, încep să desfac încet fiecare spic pentru a aduna minunea boabelor de grâu. Este o muncă migăloasă, dar care mă poartă înapoi spre vremurile de demult, despre care vorbeam mai sus. Încet-încet, reușesc să strâng vreo două blide mari de boabe aurii. Văzându-le așa arătoase, încep să ronțai câteva. Atunci simt intens aroma pâinii, amestecată cu dulceața colacilor făcuți de mama în cuptorul de pe vremea copilăriei. Aceasta nu se poate asemui cu niciuna dintre aromele artificiale ale pâinilor de azi, unele făcute din aluat înghețat de vreo 2 ani. Încerc să îmi imaginez și ce gust aveau boabele grâului cultivat de strămoșii noștri îndepărtați,

care aveau obiceiul de a pune un pumn din acele boabe în racla celor care treceau în lumea celor de dincolo, pentru a avea ceva hrană pe drum. Probabil aceștia mai credeau că așa va putea trece mai ușor sufletul prin cele nouă vămi ce urmau să fie străbătute.

Un zgomot puternic de elicopter mă trezește din visare. Lumea de azi nu mai trăiește bucuria recoltei noi, a pâinii înțeleasă ca *bucată nouă în gură veche*, cum se spunea. Acum, aceste bucurii simple, strâns legate de anotimpuri, de luni sau sărbători străvechi, au fost înlocuite de surogate, cu kitsch-uri aduse de peste mări și țări. Este dureros să vezi că o bună parte din oamenii de azi a devenit insensibilă la aceste bucurii simple, legate de seceriș, de pâinea nouă, de vietățile văzduhului sau pământului, cum ar fi spectacolul în care vrabia sau rândunica își învață puii să zboare. Aceasta mă face să cred că drumul pe care merge lumea, în iureșul ei, este unul al singularității, al îndepărtării de natură, de istorie și de ceea ce au considerat moșii și strămoșii noștri că este valoros.

Dacă vrem să ne ocrotim și protejăm sănătatea, să respectăm măsurile adoptate de Guvern

Am fost în această vară de două ori la Blaj și odată la Timișoara. Regret că trebuie să spun că am văzut o altă lume, o lume mai responsabilă. Nu puteai intra în nici un magazin, unitate, instituție fără să ți se ia temperatura. Nici vorbă să fi intrat fără mască. Și vânzătorul și clientul purtau obligatoriu mască. Ba mai mult, la Blaj, foarte mulți oameni purtau mască și pe stradă. Terasese deschise respectau măsurile adoptate de Guvern, număr de persoane la masă, distanțare fizică. Și asta se întâmpla cu aproape o lună și jumătate în urmă, când la noi nu se respecta nimic. De ce la noi nu s-au respectat aceste lucruri? Te uitai până mai ieri la unele terase din Novaci, se înghesuiau câte 4-5, chiar 6 la o masă. De mască nici vorbă. Verifica cineva aceste lucruri, ori cei care aveau obligația se faceau că nu văd, așa cum au procedat lunile trecute. Duminica în piață? Haos total. Abia acum au început să se așeze lucrurile și la noi.

Din păcate, aceste lucruri se întâmplă în zone unde civilizația, deși suntem în secolul XXI, nu a ajuns. De ce în Ardeal, Banat se poate, iar la noi, nu? Societatea are nevoie de curățenie, dar pentru asta singura soluție este ca oamenii cinstiți, corecți, să ia atitudine.

Oameni buni, noi suntem cei care trebuie să ne ocrotim sănătatea. Noi, novăcenii, suntem oameni prietenoși, călduroși, care știm să salutăm toată lumea, să ne îmbrățișăm, suntem firi „latine”. Este timpul să ne transformăm în nații rigide. Viața noastră este în continuă schimbare și este cazul să pricepem acest lucru până nu va fi prea târziu. Oamenii trebuie să se trezească. Să lăsăm lingușelile și slugărnicia. Derapajele trebuie înlăturate dacă vrem să ne protejăm pe noi și familiile noastre. Unii parcă au mințile innodate. Vocile unor oficialități, analiști în studiouri sau băgători de seamă care se arată intrigăți de măsurile stabilite de Guvern ne îndeamnă la rău. Nu putem renunța la vechile metehne da a ne înghesui oriunde și oricând, aceasta ne este firea și e tare greu. Trebuie să schimbăm obiceiurile acestui spațiu mioritic dacă vrem să ne ocrotim și protejăm sănătatea.

Constantin DĂRVĂREANU

ION FLOREA

AZI NOAPTE

Azi noapte pe lună plină
am vrut să culeg fragi botezați cu rouă
dar în loc de fragi
am aflat la umbră de molid
mult mai dulci
mai roșii mai proaspete
buze de codană.

Azi noapte am vrut să-mi aleg un cal
din cei cu coama ca amurgul
dar m-am întâlnit c-un cerb care ca un
sclav supus și-a plecat genunchii-
naintea mea.

Azi noapte-am vrut să cânt
din fluierul ciobanului
dar în vrană sa n-am aflat decât
jalea mioriței, lae, bucălaie
o măicuță cu brăul de lână
și ca nuni, un soare și o lună.

Azi noapte aș fi vrut să rămân zidit în vis
numai cu codana cea cu costița brună
pe care numai eu o știu.

LA NOAPTE

La noapte după ce
va cădea roua am să-ți
adun flori de liliac.
Tu vei dormi c-un
fald de lună cumpănit
peste frunte,
poate visând că m-ai uitat.
Eu dorind să mă
rătăcesc printre stele
mă voi trezi sub fereastra ta
împovărat cu flori de liliac.
Voi bate cu raze de lună

Tu-mi vei deschide.
Voi săruta florile
și sânu-ți aburinat de somn
cu speranța că
nu te voi pierde niciodată.
-Și totuși...

FEMEIE

Ești lumina casei mele
ești bucuria lanului de grâu
ești gelozia izvorului
când nu-ți mângâie pulpele petroase.

Ești duhul bun al pâinii
ești seva primăverii,
lăuta duioasă-a verii
ziua toamnei și merelor durdulii
ești cântecul de greier al iernii
și-al caierului de lână
scurs pe fus

când crivățul bubuie la geamuri.

Ești visul lunii și-al cerului albastru
ești favorita soarelui
și-a Luceafărului de ziua.

Viața nu poate concepe nimic
fără zâmbetul tău optimist.

Ești balada
basmul pomilor în floare.
Datorită mâinilor tale
hainele noastre sunt curate
și la ferestre înfloresc trandafirii
și pe socluri flutură drapele.

Să trăiești la mulți ani
și să fii mereu
simbol al fericirii
și umăr la umăr cu noi bărbații
să înnobilezi mereu această
ROMÂNIE.

ÎNSEMĂRI DE LA RÂPA LUI BUHAN

Prof. univ. dr. Nicolae VINȚANU

Denumirea locurilor novăcene este puțin cercetată. În mai toate timpurile oamenii au căutat, în primul rând, să obțină hrana și să-și asigure un adăpost. Aceasta i-a făcut pe unii istorici să spună că foamea și războiul dintre oameni au fost principalii actori ai dezvoltării societăților. În bună măsură, credem că așa s-a întâmplat și în viața locuitorilor din satele de la poalele Parângului.

Istoria Novaciului este străveche, zbuciumată și cu multe pete albe. Moștenind, oarecum, tradiția oralității, adică de a transmite de la o generație la alta informații, prin viu grai, despre diferitele întâmplări, despre trăirile oamenilor de aici, multe din datele importante s-au pierdut, au fost uitate sau chiar considerate a fi ceva secundar. Așa se face să nu știm prea multe despre venirea ungurenilor din Ardeal în Novaci și nici despre istoria și starea novăcenilor autohtoni, iar despre ceea ce știm, informațiile sunt adesea interpretate diferit de la un autor la altul.

Totuși, credem că există câteva repere sigure, dincolo de orice dispută, în ceea ce privește trecutul oamenilor și locurile unde trăim noi azi. Între acestea se numără și denumirea dată unor părți din localitate, a unor locuri unde au avut loc anumite întâmplări. Adesea, acestea ne dezvăluie crâmpie din viața oamenilor de demult de pe aceste meleaguri.

Înarmat cu astfel de convingeri, am pornit zilele trecute spre Râpa lui Buhan, un punct geografic puțin cunoscut în toponimia Novaciului. Aceasta face parte din locul numit Plaiul Mare și este situată la marginea Pârâului Scufundos. Denumirea dată acestui pârâu arată că avem de-a face cu un loc prăpăstios, cu o prăbușire de teren cu margini abrupte, ca urmare a producerii unor cataclisme geologice străvechi.

Locul acesta îl cunosc destul de bine, din

vremea copilăriei, când mama mă trimitea să mân vițeii la păscut spre acel punct unde creștea o iarba grasă și mult căutată de rumegătoare. Tot din acea vreme auzisem și de Râpa lui Buhan. Numele îmi trezea o oarecare teamă, pentru că, așa cum auzisem de la bunica, buha este o pasăre care ar prevesti că se va întâmpla ceva rău.

Din poveștile bătrânilor aflasem că Buhan a fost un cioban de pe la noi, care ar fi trăit acum vreo 200 și ceva de ani. I se dăduse acest nume din cauza faptului că purta mereu, și iarna și vara, o căciulă de miel târcat, cu un fel de urechi. Precizez că în acea vreme căciulile ciobănești semănau cumva cu acele comanace specifice călugărilor și erau denumite căciuli rotunde, așa cum se poate vedea în toate fotografiile realizate pe la începutul secolului al XX-lea.

Buhan, ca de altfel toți ungurenii novăceni veniți din Ardeal din cauza prigonirilor stăpânirii străine, și-a făcut un fel de colibă la marginea Pârâului Scufundos. Locul ales era sub o lespede mare de piatră care servea drept acoperiș. Mai săpase vreo doi-trei metri de pământ în malul pietros și astfel își construise rapid un acoperiș deasupra capului, cum se spune. Turma de oi era apărată de prădători din 3 părți, adică de râpele abrupte din jur, așa că Buhan putea dormi liniștit, desigur, apărat și de cei 2-3 dulăi ciobănești.

La citirea celor de mai sus, mulți se vor întreba dacă a fost posibil așa ceva, adică să vii de peste munți și să te așezi cu turma de oi într-o râpă. Numai că aici lipsește o informație esențială, și anume că ungurenii ardeleni nu au întemeiat așezarea Novacii Străini așa, cu locuințe aliniate, cum este astăzi, ci au urmat modelul stânelor sau sălașelor ardelenesti. Așa se face că era Buhan în Pârâul Scufundos, Băcioi, la grădina de sub vârful Bordei, Roibu la bolovanii cu același nume. Ideea

este susținută și de faptul că Dobran, un alt cioban al cărui nume însă apare în Legea de Împroprietărire de la 1864, dată de Cuza, își construise în apropiere de Gilortel, puțin mai sus de locul numit azi Cânepiște, o colibă sub formă de peșteră, tot la marginea unei râpe și tot sub o lespede imensă...

Înarmat cu un ciomag, cu aparatul foto, cu ceva merinde în traistă, am început urcușul spre locul unde ar fi fost cândva locuința lui Buhan. Mi-au trebuit câteva ore de căutare, de „lupte” cu mărăcinișurile, cu urzicile înalte cât omul și cu denivelările de teren. Norocul a fost cu Pârâul Scărița, din apropiere, care mi-a oferit răcoarea mult dorită și apa sa cristalină. Cu greu, am ajuns la locul în care bunica îmi spunea că era Râpa lui Buhan. Timpul, natura, schimbările intervenite prin succesiunea anotimpurilor au modificat aproape total înfățișarea locului. Foarte ciudat, nici lespedeacea mare, care servea drept acoperiș colibei lui Buhan nu mai există sau, cel puțin, nu am găsit-o eu. Am reușit totuși să fotografiez râpa aceea plină de mărăcini și vegetație luxuriantă care acoperă și îngroapă încet-încet totul.

Întristat că așa dispar mereu punctele de istorie locală, poveștile despre viața și întâmplările celor de demult, am pornit spre casă. Abia atunci am observat că începuse să se întunece. Pentru câteva secunde mi s-a părut că aud behăitul oilor lui Buhan, lătratul dulăilor de la colibă. Constat repede că sunt doar iluzii create de întunericul nopții ce venea cu repeziciune. Totuși, aici undeva, în mintea și sufletul nostru, toți acești strămoși există, fie că știm sau nu despre ei. De la ei ne-au rămas numele plaiurilor noastre, obiceiurile și multe din învățăturile zilnice privind munca și viața noastră. De aceea, poate, ar trebui să-i cinstim mereu cum se cuvine.

ION FLOREA

Fluieraș de prun

Sub sprânceana vârfului rotat de brazi, necruțătoarea secure mai izbește-n carnea vegetală, odată, de două ori, apoi tace. Orizontul se învâluie în mătasea roșie, la început, a apusului de soare, devenind apoi de un fumuriu aureolat. Crâmpiele de cer pe care brazii de deasupra mea le descoperă ades treziți de rătăcita boare de vânt au culoarea ochilor de codană după ce i-a clătit dimineața cu murmur uniform de șipot.

Pe șoldurile munților din jur turmele coborând spre stâni se aseamănă cu o mulțime de pietricele albe risipite neglijent de mâna unui zeu copilăros. Suspina brazii plini de roua inserării, ca niște prunci adormiți când pribeaga boare de vânt, venind din nord le atinge frunțile înfrățite cu norii. Șuier ascuțit și prelung de vultur căutându-și pentru noapte un colț de cremene mai ospitalier tremură în aer făcând să tresară de spaimă inimile ciutelor rătăcite printre brazi alarmând câinii cu glasuri groase de la colibele sterparilor din vârful.

Izvoarele murmură cu grație

când din mărgăritarele lor codane grăbite iau cu gălețile de lemn neuitând să dea și o apăsată sărutare voinicului pitit sub cetina de brad în așa fel ca numai luna, acest martor etern și discret să știe că a venit acolo lăsându-și oile în grija câinilor.

Stelele strălucesc ca lacrimile unei fericiri visate de multă vreme, iar luferii austeri oftează înfiorați și ei de atâta gingășie, de atâta dragoste simplă dar sfântă ca un rit. De la stâna din apropiere rănește tăcerea un chiot tandru căruia îi răspunde imediat de la o zare de foc un viers de fluier, melancolic la început dar înfierbântându-se cu încetul. Și cine știe dacă acest chiot nu a fost un semnal sau poate o chemare?... Fluierul îi răspunde din ce în ce mai cu foc, cetinile freamătă parcă cu mahnire. E o doină veche pe care munții o cunosc ca pe un fel de „Tatăl nostru” și care niciodată nu a fost cântată fără rost. În ea parcă e turnată viața păstorilor de demult cu măgăruși opintindu-se pe lăsători bolovănoase să scoată în spinare desagii cu o mie și unul de petece în

care era grămădită sărăcia mucețită a pribegilor. Ea îți reinvie în suflet plecările în cătănie ori la război din prag de stână sau în toiul petrecerilor organizate anume pentru acest moment în vreo casă din satul vechi de sub munte ori la cârciumile sale unde vinul rubiniu stâmpăra pentru moment para inimilor și sufletelor.

Tot ea evocă sfâșietoarea patimă a unei iubiri neîmpărtășite, toamna după plecarea oilor. Parcă vezi un șipot stingher plin de frunze și de jale ținând tovărășie codanei ce în zadar mai așteaptă să se ivească din pădure cel drag, în timp ce frunzele cad, cad în moarte odată cu clipele și lacrimile ochilor frumoși.

Fluierul a tăcut o clipă, stelele au zvâcnit în imensitate, apa a murmurat: a cântat „doina pribegilor”, dar iată că a izbucnit din nou într-o horă, într-o sârbă haiducească. E horă veche ca însăși originea noastră și la fel de evocatoare ca doina. Involuntar îți vin în minte versurile:

„Sub poală de codru verde
Mititel focșor se vede
Și la zarea focului
Tot voinici de-ai codrului?”

Și într-adevăr lăsându-te furat de ritmul său parcă zărești un șold de munte cu o poiană ocolită de brădet, un foc din vreascuri potolit și o ceată de fătați izbînd pământul cu picioare sprintene. Ea s-a chemat și se va chema, atâta timp cât vor exista fluierași sub Parângul Novăcesc „sârba haiducilor”, căci se zice că prin ea sărbătoreau fătații reconstituirea cetelor în prag de primăvară și nu porneau la luptă până nu o încingeau în jurul focului.

Seara e liniștită ca somnul unei codane după o oră de iubire. Farmecul e inepuizabil, iar cântecele izvorăsc din fluierul anonim cu multă măiestrie. O noapte ca aceasta de ascultare din pragul stâniei este renăscătoare și emoționantă pentru oamenii cu cămăși brodate cu arnici. Liniște, doar apele și luna își urmează netulburate drumurile eterne.

Cântă fluieraș de prun, cântă...

Constantin DĂRVĂREANU

POEZIA DORULUI ȘI ÎNSTRĂINĂRII

Așezat în ținutul Gorjului, vestit prin hărnicia și talentul oamenilor săi, în mijlocul unei naturi de un farmec și pitoresc fără egal, Novaciul s-a făcut cunoscut tot mai mult prin punerea în valoare a folclorului pastoral, legat de străvechea ocupație a locuitorilor acestor vetre de cultură și civilizație românească-păstoritului.

În Novaci, ca și în localitățile învecinate, au luat naștere datini și obiceiuri legate de pitoreasca, dar și spinoasa îndeletnicire a păstorilor, jocuri care exprimă puternicul optimism și nestăvilta dragoste de viață a oamenilor.

În special Novaciul, Baia de Fier, Polovragiul și Crasna au rămas încă însemnate centre ale păstoritului, adevărate izbucniri omenești din care se revarsă, ca și păsările călătoare, peste plaiurile românești, depărtate, adevărate valuri ale transhumanței pastorale, cu importanță covârșitoare pentru întărirea etnicității și unității noastre.

Novaciul (ca și zona) se distinge printr-o viguroasă creație populară pătrunsă de personalitatea omului de la munte, vesel și optimist, născut și crescut în miros de cetină de brad.

De când e neamul românesc, păstorii și-au cântat dorurile din fluierile frumos alămite pe șerpuitele poteci carpatine, în urma mioarelor, creind texte literare și cântece de o inegalabilă frumusețe și simțire.

Am ales pentru acest număr al „Novăceanului” două motive ce domină folclorul păstoresc, dorul și înstrăinarea care pot fi asociate la fel de bine cu situația românilor împrăștiati pe Mapamond. Este vorba de dorul păstorilor în singurătatea munților, dorul de părinți, de frați și surori, dar mai ales de ființa iubită. Un sentiment apăsător, greu de definit care copleșește în orele de izolare sufletească.

Românul nostru, oriunde s-ar afla, nu poate uita satul în care s-a născut și crescut, pământul în care-și odihnesc sufletul moșii și strămoșii, fiindcă sângele apă nu se face. Acolo, în depărtare, dorul și înstrăinarea seamănă la fel de bine cu izolarea ciobanului în vârful de munte, departe de cei dragi.

Ovid Densușianu în „Viața păstorească în poezia noastră populară”, aseamănă motivul dorului și înstrăinării cu o „poezie de neliniști și suferințe stăpânite, de melancolie învăluitoare, de nostalgie care leagă gândurile, de presimțiri care când întunecă sufletul, când îi vestesc mângâieri și înviări”.

Dorul, ca motiv liric al poeziei populare izvorăște în singurătatea munților și a locurilor de iernat, în nesfârșitul proces al transhumanței, în depărtarea de locurile natale, de cei dragi:

**„La izvorul Mirului
Crește floarea dorului
Între jnepeni, la hotar,
Crește-un fir de maghiran”.**

Aceste versuri ne arată locul de unde izvorăște dorul, această floare aleasă, acolo în muntele Miru, unde e casa ciobanului, cu iarbă verde podită și cu flori acoperită.

Sigur, rânduielile transhumanței s-au schimbat mult după Evenimentele din Decembrie 1989 când drumurile lungi până în Banat, Dobrogea ori șesurile dunărene s-au scurtat, păstorii fiind nevoiți să-și găsească locuri de iernat mai aproape de casă, dar gândurile lor sunt doar la munte cu care s-au înfrățit pe viață:

**„Frunzuliță de negară,
De-aș mai trăi pân-la vară
Să mă sui la munte iară.
Drăguți brazi, încetinați,
De-al cui dor vă legănați**

**V-o fi dor, v-o fi dor greu,
Cum e la sufletul meu.
V-o fi dor de ghiociei,
De mioare și de miei,
V-o fi dor după oițe,
De ciobani și de băcițe”.**

Tot Ovid Densușianu, spune: „Numai din suflet de păstor putea răsări o poezie în care pasiunea și nostalgia găsesc expresiune într-un singur cuvânt, în dor”.

Iar Nicolae Iorga preciza: „Doina este cântecul păstorului. E cântecul melancoliei singuratică, cântecul care țâșnește din sufletul poporului și pare că umple tot ceea ce este între pământ și cer”.

În nesfârșitul ciclului al transhumanței, chiar dacă distanțele s-au micșorat, dorul capătă dimensiuni distincte. Ființa rămasă în sat își cheamă iubitul din depărtare în serile lungi de iarnă. Pentru ea, dorul este la fel de mare:

**„Bădișorul meu din sat
Și-aseară te-am așteptat
Cu cină și cu lumină
Și cu dor de la inimă.
Nu știu bade cum ți-e dorul
De nu poți trece izvorul
Că și Oltul dac-ar fi
L-ai trece și ai veni”.**

Dar nici în timpul somnului nu are hodină, dorul badiului urmărind-o în permanență, în așteptarea zadarnică a iubitului:

**„Foileana bobului
Noaptea-n timpul somnului
Vine dorul badiului
Și strigă pe la fereastră
Cum dormi mândruțo în casă.
Aș dormi dorule bine
Dac-ai fi și tu cu mine,
Dar așa mă hodin rău
Că nu e și bade-al meu”.**

Din depărtare, ciobanul trimite îndemnuri iubite să se roage la Lună pentru ca să se facă vremea bună, să vină mai repede vara și să urce din nou în munți, la stână, unde să-și stâmpere dorul. Pentru el, muntele a fost și rămâne leagănul vieții:

**„Roagă-te măndro la lună
Să se facă vremea bună
Și te roagă-n toată sara
Ca să vină măndro vara”.**

Tot din depărtare, ciobanul scrie iubitei sale:

**„Mândruțo, măndră dragă
Prinde dorul și mi-l leagă
C-un fir de mătase neagră
Și dă-l pe apă să meargă.
De-oi vedea că merge bine
Să știi că mi-e dor de tine.
De-oi vedea că merge lin
Să știi măndro c-am să vin”.**

Asemenea versuri, de o puritate extraordinară, nu puteau izvorî decât din imaginația păstorească, a ciobanului falnic ca bradul singuratic de pe culmile munților. De altfel, în munte s-a născut și o poezie a bradului, un cult pentru acesta. Dorul și bradul în creația populară se asociază frecvent ca semn al trăirilor sufletești ale păstorului singur în „împărăția” munților, printre brazi:

**„Bradule, cetină deasă
Dor m-apucă, dor mă lasă**

**Un dor trece, altul vine
Dorul și dragu-s cu mine”.**

Uneori, dorul apare ca un „dor-durere”, ceea ce denotă o mare bogăție de imagini plastice luate din natură:

**„Codrule, bătrân mai ești
Toamna când îngălbenești
Vântul bate crengile
Și-ți alungă frunzele.
De m-ar bate și pe mine
N-aș îmbătrâni ca tine
Dar pe mine mă tot bate
Dorul mândrii de departe”.**

Un alt motiv se referă la dimensiunile dorului, cu limite ce nu par a fi atinse:

**„Foaie verde-a bobului
Lung e drumul Gorjului
Dar mai lung al dorului,
Că la Gorj te duci și vii,
Dorul n-are căpătâi”.**

Dorul, de cine se leagă, lasă urme adânci, greu de vindecat:

**„Frunză vrede-a bobului
Cine crede dorului
Are casa cucului
Și odihna vântului”.**

Lirica populară în zona Novaci în care apare dorul este bogată. M-am oprit doar la câteva semnificative creații specifice ale folclorului pastoral.

Plecarea românilor în masă pe tărâmurile dăătoare de speranță, în căutarea mijloacelor de viață, a dat o nouă semnificație dorului, dorul de țară, dorul de satul în care s-au născut, dorul de părinți, de copii, de frați și surori, de obiceiurile și tradițiile noastre strămoșești. Într-un alt număr al publicației „Novăceanul”, voi aborda și această temă.

O NOUĂ APARIȚIE EDITORIALĂ LA NOVACI CONSTANTIN DĂRVĂREANU - a 8-a carte

COLEGIUL DE REDACȚIE:

Constantin DĂRVĂREANU, redactor șef
Nicolae VINȚANU, redactor șef adj.

Otilia GIURCA, redactor
Cristian GRECOIU, redactor

Tel. 0744 656 726, e-mail: darvareanu@yahoo.com

Publicație lunară tipărită cu sprijinul
Primăriei și Consiliului Local Novaci
și al obștilor de moșneni din Novaci,
Pociovaliștea și Cernădia

Pre-press & print:

Tipografia
ProdCom

S.C. TIPOGRAFIA PROD COM S.R.L.
Târgu-Jiu, Gorj, str. Lt. Col. Dumitru Petrescu, nr.20
Tel. 0253-212.991, Fax 0253-218.343
E-mail: tipografia.prodcom@gmail.com

Tehnoredactare:
RODICA TEIȘI